

Památce Aloise Václava Horňanského

V letošním roce vzpomínáme 20. výročí odhalení pamětní desky a 70. výročí úmrtí Aloise Václava Horňanského, řídícího učitele obecné školy ve Velkých Pavlovicích, jednatele zemského vinařského spolku, zakladatele a správce zemské vinařské školky, redaktora časopisu Vinařský obzor a propagátora pěstování vinné révy a meruněk na jižní Moravě. Narodil se 23. března 1871 v Železné u Tišnova. Do Velkých Pavlovic přišel na sklonku 19. století v roce 1893 jako dvaadvacetiletý absolvent učitelského ústavu v Brně. Nastoupil na učitelské místo v obecní škole.

V této době se v evropských vinicích začala šířit katastrofa v podobě révokazu, který postupně zachvátil téměř všechny vinařské oblasti včetně moravských. Spolu s révokazem se začaly objevovat i houbové choroby. Skončilo období, kdy při pěstování pravokořených vinic stačily vědomosti a zkušenosti děděné z otce na syna.

Proto svoje úsilí zaměřil na pozvednutí vědomostí nejen svých žáků, ale i dospělých občanů. Sám si studiem odborné literatury rozšiřuje vědomosti a postupně se zařazuje mezi uznávané odborníky. Byl důsledný, houževnatý, měl chuť do práce, dovedl jednat s lidmi a lidem věřil. Pro tyto vlastnosti byl u svých žáků, spolupracovníků i veřejnosti oblíben. Mezi hospodáři a vinaři se těžko prosazovaly nové myšlenky, návody a názory, i když byly užitečné a prospěšné.

Horňanský měl přehled o akutním nebezpečí révokazu a houbových chorob. Razil cestu boje s révokazem náhradou pravokořených vinic štěpováním kvalitních odrůd na americké podnožové révě. Negativně se stavěl proti šíření přímoplodných hybridů. Propagoval výsadbu podnožových matečních vinic. Zavedl selekci ve vysazovaných vinicích. Již v roce 1906 doporučil kvalitnější přípravu půdy rigolačním pluhem a zavedl výsadby nových vinic ve sponkách nejméně 1,25 m, aby se daly obdělávat koňmi.

Horňanský zastával řadu funkcí. Krátce po příchodu do Velkých Pavlovic se stává jednatelem Okresního hospodářského spolku pro české obce soudního okresu Hustopeče ve Velkých Pavlovicích. V roce 1900 zakoupil pozemek o výměře 0,60 ha v trati Staré Hory pro Zemskou révovou školku, která byla v roce 1901 zřízena ve Velkých Pavlovicích. Horňanský se stal jejím prvním správcem.

Těžce nesl úpadek moravského vinařství vinou révokazové kalamity. Patřil k těm, kteří si vytkli za cíl vzkřísit naše vinařství. Byl přítomen na vinařské schůzi v červnu roku 1900, kde byly položeny základy Zemského vinařského spolku pro markrabství moravské, jehož stanovy byly schváleny až v roce 1902 v Bzenci. V roce 1905 byl Horňanský zvolen jednatelem. Tuto funkci vykonával nepřetržitě až do roku 1927.

První číslo časopisu Vinařského obzoru vyšlo 24. ledna 1907, vydavatelem byl Zemský vinařský spolek. Administraci řídil Horňanský. Tisk se prováděl v Hodoníně v tiskárně R. Fencla.

V roce 1910 převzal redakci na dlouhou dobu A. Horňanský. Celých 20 let bylo pod názvem Vinařský obzor uvedeno: Redakci, administraci, expedici vede A.V. Horňanský Velké Pavlovice. V práci s vydáváním časopisu mu často vypomáhali i členové rodiny. Kvalita Vinařského obzoru se postupně zvyšovala. Zvyšoval se i počet jeho odběratelů a příspěvků od vinařů a odborníků. Jako jednatel Zemského vinařského spolku zorganizoval

v srpnu roku 1920 v Břeclavi konání I. sjezdu československých vinařů. Časopis Vinařský obzor se stal orgánem Ústředního svazu československých vinařů a všech vinařských spolků v ČSR. Na základě rozhodnutí Ústředního svazu československých vinařů byla redakce přemístěna v roce 1930 do Brna.

A. Horňanský se věnoval i propagaci pěstování meruněk. Jeho zásluhou ministerstvo zemědělství zřídilo v roce 1923 ve Velkých Pavlovicích Státní ovocnou školku. V ní se soustředily v roce 1925 nejlepší typy Velkopavlovické meruňky. Část materiálu převzala v 60. letech VŠZ, zahradnická katedra, ústav ovocnářství v Lednici, který se věnoval klonové selekci odrůdy Velkopavlovická.

A. Horňanský byl mimořádnou osobností nejen školství, ale i hospodářského, kulturního a společenského života v obci. Obecní zastupitelstvo v roce 1927 rozhodlo na návrh Horňanského, aby dosavadní obecná škola byla přeměněna na měšťanskou a byla vybudována nová obecní škola. Ta byla slavnostně otevřena dne 24. srpna 1930.

V roce 1913 byl jedním ze zakládajících členů tělovýchovné organizace Sokol a zvolen starostou Sokola.

Ani po předání redakce Vinařského obzoru v roce 1930 nesložil ruce do klína. Věnoval se školské výuce, ošetřoval svou vinici, angažoval se v místní vinařské besídce při výstavách vín jako místopředseda výstavního výboru. V roce 1937 se stal zakládajícím členem Vinařsko-ovocnického družstva, které si pronajalo sklep v prostorách velkostatku.

Když se dožil 60 let, zhodnotil jeho práci Jaroslav Míša, vedoucí Státní révové školky ve Velkých Pavlovicích v článku otištěném ve Vinařském obzoru. Z něho cituji některé části: *„Do Velkých Pavlovic přišel asi před 35 lety po ukončení studia. Zalíbilo se mu zde tak, že by zde chtěl žít i po odchodu na odpočinek. Pan Horňanský se zasloužil o zdejší kraj tím, že nejenom ve škole, ale i mimo školu, při každé příležitosti stále a stále zdejší rolníky nabádal ke zvelebení vinic a k vysazování meruňkových stromů. Pomáhal tím založit pavlovským občanům dobrou existenci a sobě vystavěl trvalý a nehynoucí pomník. Občané pavlovští jsou mu za dobré rady vděční a jsou rádi, že chce mezi nimi žít i jako výměnkář a přejí mu, aby těch klidných let na odpočinku užil tolik, kolik si sám přeje.“*

Horňanský učil ve škole do roku 1934 do svých 63 let. Celých 42 let se věnoval výchově mladé generace. Zemřel po čtyřech letech odpočinku dne 3. července 1938. Rakev byla vystavena v sokolovně v záplavě věnců a květin. Čestnou stráž stáli v krojích sokolové. Pavlovičtí občané mu vypravili pohřeb, jakého ještě ve Velkých Pavlovicích nebylo.

Ing. František Kostrhun